Рольова гра є потужним інструментом не тільки для засвоєння соціальної поведінки, а й для розвитку творчого потенціалу. Театралізовані постановки та музичні імпровізації дозволяють дитині розвиватися в креативному напрямку та водночас вчитися домовлятися з іншими й нести відповідальність за фінальний результат. Мистецька складова перетворює гру з побутового відтворення на своєрідний творчий вибух. Під час створення костюмів або реквізиту діти залучають весь свій креатив, що розвиває дрібну моторику та естетичне сприйняття. Театралізація вчить дітей керувати мімікою, жестом та інтонацією. Ігровий процес на початкових етапах не передбачає деталізованого сюжету, адже все побудовано на імпровізації та самовираженні. Вони вкладають у це свої думки, мрії та прагнення тут і зараз, але з часом це може перейти у більш професійний напрям. Тому важливо вчасно помітити прагнення дитини до вдосконалення навичок гри і допомогти їй у реалізації творчого потенціалу.

Отже, сюжетно-рольова гра – це універсальний інструмент для засвоєння важливих навичок дитини старшого дошкільного віку. Вона є потужним педагогічним інструментом, який забезпечує цілісний розвиток комунікативної та соціальної компетентностей дітей. Сюжетно-рольова гра поглиблює емпатію, формує культуру діалогу, вчить долати конфлікти та відповідально ставитися до спільного результату.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі вбачаємо в дослідженні адаптації ігрових практик для дітей із особливими освітніми потребами та тих, хто постраждав від воєнних дій, вивченні довгострокового впливу системної ігрової діяльності на успішність шкільної адаптації та комунікації з однолітками.

Список використаної літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти: (Державний стандарт дошкільної освіти) / О.М. Байєр та ін. Нове видання. Київ, 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 05.06.2026).

2. Іванова В., Пинів І. Сюжетно-рольова гра як засіб виховання творчої активності дошкільнят. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі*: зб. тез доп. VI Всеукр. науково-практ. Інтернет-конференції (м. Мукачево, 03 листоп. 2023 р.). Мукачево: МДУ, 2023. С. 193–197.

3. Кононенко А. Сюжетно-рольова гра як засіб формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку. *Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти*: зб. наук. пр. за матеріалами І Всеукр. науково-практ. конф. (м. Одеса, 24 жовт. 2024 р.). Івано-Франківськ, 2024. С. 82–87.

4. Лохвицька Л. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в процесі сюжетно-рольових ігор. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*: зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький, 2014. Вип. 19. С. 129–133.

5. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини: монографія. Київ, 2002. 311 с.

СТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНО БЕЗПЕЧНОГО ТА ПІДТРИМУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дар'я Федоренко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: О.В.Колосова, кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

CREATING AN EMOTIONALLY SAFE AND SUPPORTIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A PEDAGOGICAL CONDITION FOR THE FORMATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN OLDER PRESCHOOL CHILDREN

Daria Fedorenko, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *У статті обґрунтовано значущість розвитку емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку як фундаменту їхньої успішної соціальної адаптації та психологічного благополуччя в умовах воєнного стану. Визначено, що ключовою педагогічною умовою цього процесу є створення емоційно безпечного освітнього середовища.*

Ключові слова: *емоційний інтелект, старший дошкільний вік, освітнє середовище, емоційна безпека, резильєнтність, соціальна адаптація.*

Abstract*. The article substantiates the importance of emotional intelligence development in older preschool children as a foundation for their successful social adaptation and psychological well-being under martial law. It is determined that the key pedagogical condition for this process is the creation of an emotionally safe educational environment.*

Key words: *emotional intelligence, older preschool age, educational environment, emotional safety, resilience, social adaptation.*

В умовах сучасних соціокультурних трансформацій, зумовлених високою динамічністю соціальних процесів, цифровізацією та посиленням психоемоційного навантаження через воєнні події в Україні та у світі, розвиток емоційного інтелекту підростаючого покоління набуває особливої значущості. Старший дошкільний вік є сенситивним періодом для формування здатності усвідомлювати та регулювати власні емоційні стани, що постає фундаментальною передумовою ефективної комунікації, соціальної адаптації та психологічного благополуччя особистості. Водночас успішність цього процесу безпосередньо залежить від створення емоційно безпечного та підтримувального освітнього середовища, яке виступає ключовою педагогічною умовою формування емпатії та стресостійкості. Лише в атмосфері довіри, прийняття та психологічного комфорту стає можливим розкриття внутрішнього емоційного потенціалу дитини, мінімізація її психологічної вразливості та конструктивна підготовка до життєдіяльності в умовах сучасного суспільства.

Теоретичний аналіз проблеми свідчить, що емоційний інтелект є складним утворенням, яке інтегрує когнітивні та емоційні процеси. На думку Л. Клеваки, О. Гришко та В. Заіки, розвиток цього феномену в дошкільному віці передбачає формування здатності до розпізнавання емоцій, їх вербалізації та адекватної експресії, що є підґрунтям для успішної саморегуляції дитини [2]. У контексті сучасних досліджень емоційний інтелект розглядається як ядро соціального інтелекту. Зокрема, Л. Власюк підкреслює, що розвиток емоційної сфери безпосередньо корелює із готовністю дитини до школи та її здатністю до адаптації в новому соціальному колективі [5].

Особливого значення у цьому контексті набуває ігрова діяльність, яка виступає природною платформою для апробації соціальних ролей та моделювання емоційних реакцій. Як зазначають Л. Клевака, О. Гришко та В. Заіка, сюжетно-рольова гра дозволяє дитині не лише відтворювати зовнішні дії дорослих, а й проживати складні емоційні стани в безпечному, символічному просторі. Саме через гру відбувається перехід від імпульсивного реагування до усвідомленої емоційної поведінки, що є критично важливим для формування інструментального компонента емоційного інтелекту. Більше того, цілеспрямоване впровадження драма-орієнтованих інтервенцій та комунікативних ігор в освітній процес сприяє розвитку соціальної обізнаності, оскільки дитина вчиться прогнозувати наслідки власних емоційних проявів для оточуючих [2; 5].

Водночас реалізація емоційного потенціалу старших дошкільників в умовах воєнного стану потребує особливих педагогічних підходів. В. Авельцова акцентує на тому, що

ключовим завданням педагога є формування резильєнтності (життєстійкості), яка дозволяє дитині зберігати психологічну стабільність попри зовнішні загрози. Основним механізмом цього процесу виступає зниження емоційної напруги через ігрові та арт-терапевтичні технології [1].

Ефективність такої роботи можлива лише за умови створення безпечного освітнього середовища. Т. Фасолько, Г. Олійник та Г. Горшкова визначають таке середовище як комплексну систему, що охоплює фізичну безпеку, психологічний комфорт та здоров'язбережувальну складову. Важливо, що в умовах війни освітній простір має трансформуватися у «територію безпеки», де дитина відчуває підтримку дорослих та захищеність [4]. Згідно з управлінським підходом М. Михайліченка, створення безпечного освітнього простору постає як складний багаторівневий процес. Його реалізація потребує консолідації зусиль адміністрації, педагогічного колективу та батьківської спільноти, що дозволяє сформувати стійку атмосферу психологічного комфорту та соціального благополуччя [3, с. 1007].

Важливо розуміти, що емоційно безпечне середовище не обмежується лише матеріально-технічним забезпеченням чи фізичним захистом. Згідно з концепцією Т. Фасолько та колег, визначальним фактором є суб'єкт-суб'єктна взаємодія, де педагог виступає не як контролер, а як фасилітатор емоційного розвитку. Це передбачає валідацію будь-яких почуттів дитини, створення умов для їх легітимного вираження та надання алгоритмів подолання негативних емоцій [4]. М. Михайліченко доповнює цю думку, зазначаючи, що управлінська модель такого закладу освіти має бути орієнтована на концепцію «позитивного мікроклімату», де емоційний добробут педагога є не менш важливим, ніж добробут дитини, оскільки лише емоційно стабільний дорослий здатний забезпечити функцію контейнування дитячих тривог в умовах воєнного стану [3].

Тому створення емоційно безпечного середовища постає як багаторівневий процес, що поєднує в собі організаційні заходи та цілеспрямований психолого-педагогічний вплив, спрямований на розвиток емоційної компетентності дитини.

Отже, з огляду на вищеперераховані думки науковців, можемо стверджувати, що формування емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку є невід'ємною частиною їхнього загального розвитку та соціалізації, а провідною педагогічною умовою цього процесу в сучасних реаліях є побудова емоційно безпечного та підтримувального освітнього середовища, яке має базуватися на принципах психологічного прийняття, фізичної безпеки та активної залученості дорослих у процес емоційного виховання.

Список використаних джерел

1. Авельцова В. А. Формування стресостійкості у дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Соціально-гуманітарні науки та публічне адміністрування.* 2025. Вип. 1.14. С. 7-22.

2. Клевака Л. П., Гришко О., Заіка В. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. *Технології розвитку інтелекту.* 2022. Т. 6, № 1 (31).

3. Михайліченко М. В. Створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти: управлінський аспект. *Наукові інновації та передові технології.* 2025. № 12 (52). С. 1007-1018.

4. Фасолько Т. С., Олійник Г. І., Горшкова Г. В. Створення безпечного та здорового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. *Педагогічна академія: наукові записки. Початкова освіта.* 2024. С. 9-16.

5. Vlasiuk L. Development of social intelligence in older preschool children. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2025. Vol. 11, No. 3. P. 64–74.